

4. Životní prostředí

Vybrané ukazatele charakterizující vývoj v oblasti životního prostředí v kraji ukazují zlepšování situace.

Hodnotit vývoj v oblasti životního prostředí můžeme z několika úhlů. V krajském pohledu můžeme využít řadu ukazatelů z různých odvětví, které nám poskytují obraz o péči o životní prostředí. K dispozici jsou údaje o produkovaných emisích v kraji, odpadním hospodářství, napojení obyvatelstva do vodovodní a kanalizační sítě, o investicích na ochranu životního prostředí a mnohé další.

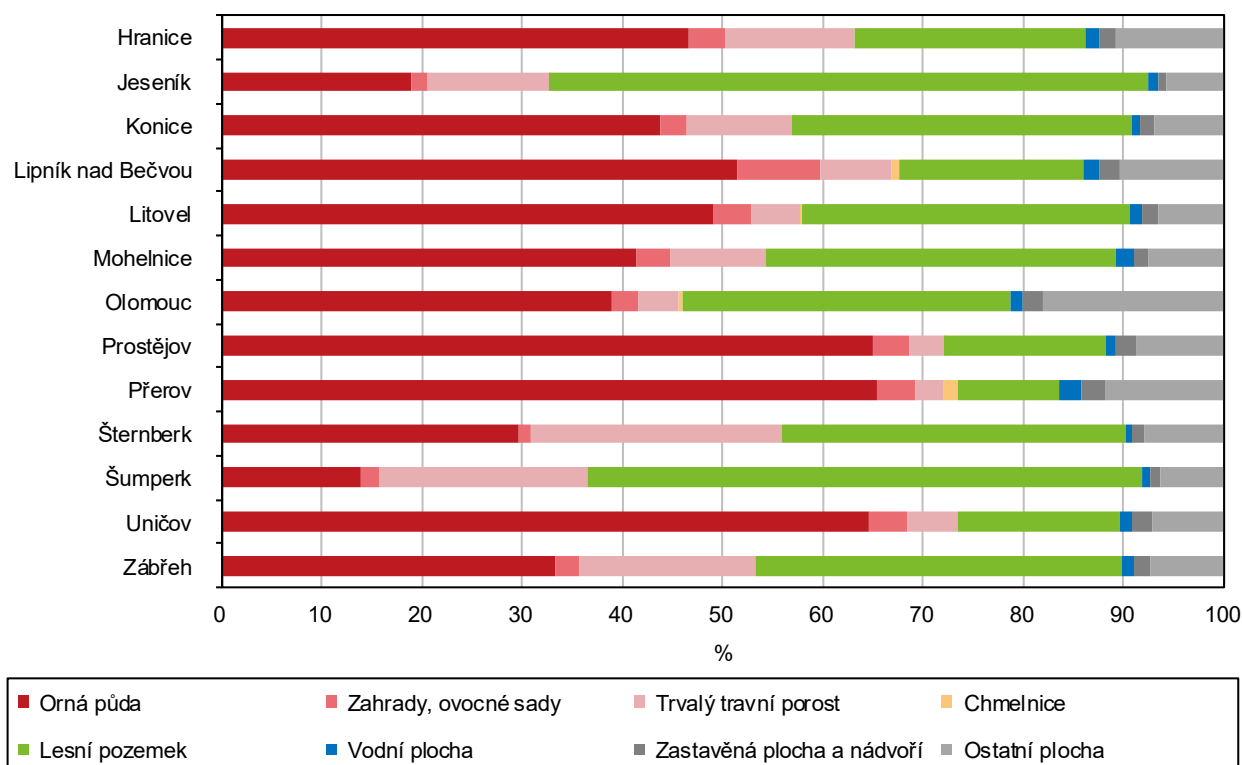
Půdní fond

Olomoucký kraj je podle rozlohy osmým největším ze 14 krajů ČR.

Rozloha Olomouckého kraje na konci roku 2019 dosáhla 5 271,5 km². Na celkové rozloze České republiky se podílí 6,7 %. Vzhledem k přírodním podmínkám kraje je struktura půdního fondu v jednotlivých částech kraje rozdílná. Podle Českého úřadu zeměměřického a katastrálního měl kraj k 31. 12. 2019 větší rozlohu zemědělské půdy (52,6 %) než nezemědělské (47,4 %). Největší rozlohu zaujímala orná půda (2 040,4 km², tj. 38,7 % z celkové rozlohy kraje k 31. 12. 2019), každoročně však dochází k jejímu úbytku. Během roku 2019 se výměra orné půdy v kraji zmenšila o 485 ha. Naproti tomu v posledních letech mírný nárůst zaznamenává výměra lesních pozemků, která je druhou největší ve skladbě krajského půdního fondu (1 862,8 km², tj. 35,3 %). Úbytek orné půdy je částečně kompenzován nárůstem trvalých travních porostů (571,8 ha, tj. 10,8 %) a také zvyšováním nezemědělsky využívaných ostatních ploch (492,5 ha, tj. 9,3 % z celkové rozlohy kraje), které zahrnují pozemky, které nelze zemědělsky obdělávat, skladištní a dílenské prostory, pozemky určené k dopravě, rekreaci, manipulační prostory atd.

Graf 4. 1 Struktura půdy ve správních obvodech ORP Olomouckého kraje k 31. 12. 2019

Pramen: ČÚZK

Struktura půdního fondu v jednotlivých správních obvodech ORP odpovídá přírodním podmínkám.

V jižní části kraje převažují zemědělsky obdělávané pozemky s vysokým podílem orné půdy a minimální rozlohou lesů. To je charakteristické zejména pro správní obvody ORP Přerov a Prostějov (65,3 %, resp. 65,0 % orné půdy a 10,2 % resp.

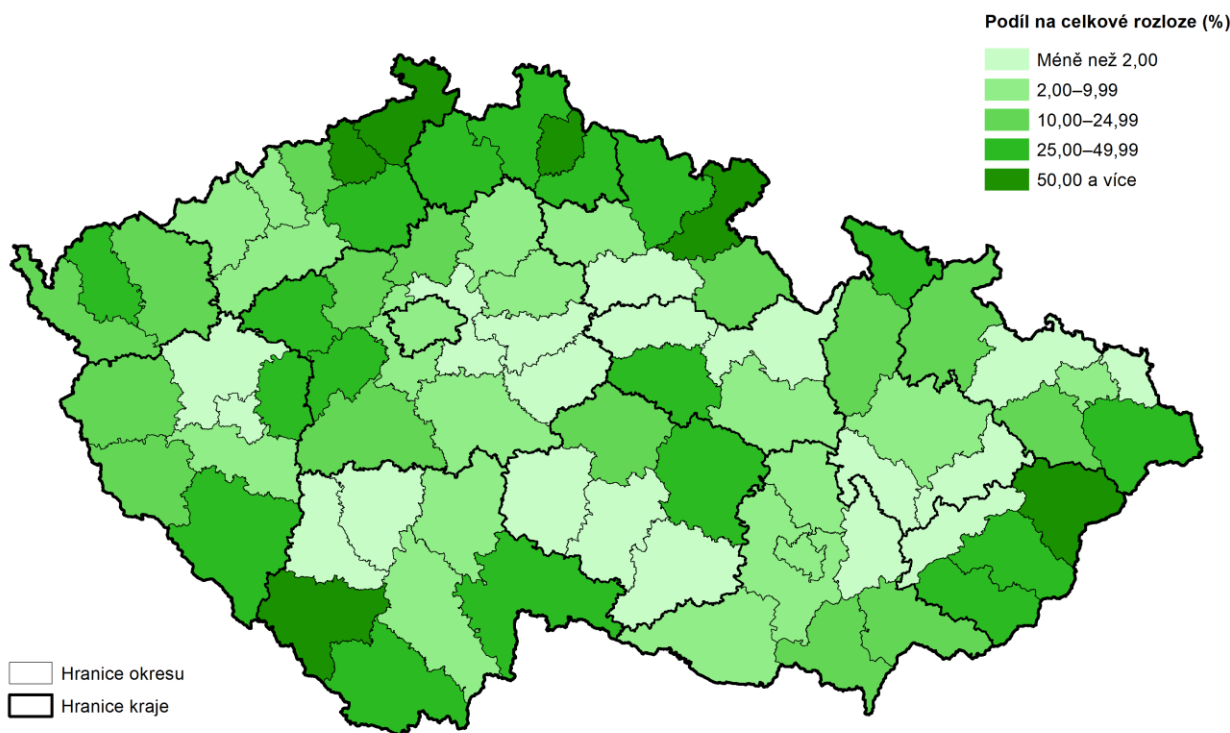
16,1 % lesních pozemků z celkové výměry). Naopak nejvíce lesních pozemků má hornatý sever kraje. Nejvíce lesů mají správní obvody ORP Jeseník (59,7 %) a Šumperk (55,3 %), v němž je i nejnižší zastoupení orné půdy (13,8 % z výměry SO ORP Šumperk). Nejvyšší podíl ostatních ploch nepřekvapí ve SO ORP Olomouc (18,1 %). Největší zastoupení trvalých travnatých porostů bychom našli ve SO ORP Šternberk (25,0 % z celkové výměry).

Chráněná území

Rozloha krajských zvláště chráněných území se podílela 4,5 % na jejich celkové rozloze v ČR.

Ochrana přírody a krajiny je zabezpečena příslušným zákonem, který definuje formu ochrany přírody a mimo jiné stanovuje zvláště chráněná území a péči o ně. Podle dat Agentury ochrany přírody a krajiny ČR činila ke konci roku 2019 rozloha zvláště chráněných území v Olomouckém kraji 59 007 ha. Tato území zaujímala 12,0 % z celkové rozlohy kraje. Situace v okresech kraje byla různá, zatímco v okrese Jeseník tvořila zvláště chráněná území třetinu jeho rozlohy (34,5 %) a v okrese Šumperk pětinu (20,5 %), v okrese Olomouc nezaujímala ani desetinu rozlohy (6,3 %) a v okresech Prostějov (0,6 %) a Přerov (1,2 %) byla jejich rozloha minimální.

Zvláště chráněná území v okresech k 31. 12. 2019

Pozn.: zahrnuty národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky. V ukazateli jsou zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (tzn. nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ).

Pramen: AOPK ČR

V Olomouckém kraji se nachází 2 chráněné krajinné oblasti - Jeseníky a Litovelské Pomoraví s celkovou rozlohou 55 781 ha. Dále bylo vymezeno 11 národních přírodních rezervací a 13 národních přírodních památek, a také 47 přírodních rezervací a 96 přírodních památek.

Všechny státy Evropské unie mají podle jednotných principů vytvořenou soustavu chráněných území pod názvem Natura 2000. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým

výskytem jen na určitou oblast (endemické). Zahrnují ptačí oblasti pro ochranu vybraných ptačích druhů a evropsky významné lokality pro vybrané evropsky významné druhy a typy přírodních stanovišť. Na území kraje byly vymezeny 4 ptačí oblasti s rozlohou 89 275 ha (Jeseníky, Kralický Sněžník, Libavá a Litovelské Pomoraví) a 72 evropsky významné lokality zaujímající rozlohu 44 696 ha.

Ekologické zemědělství

Podíl krajské rozlohy půdy v ekologickém zemědělství se podílí 7,6 % na výměře v ČR.

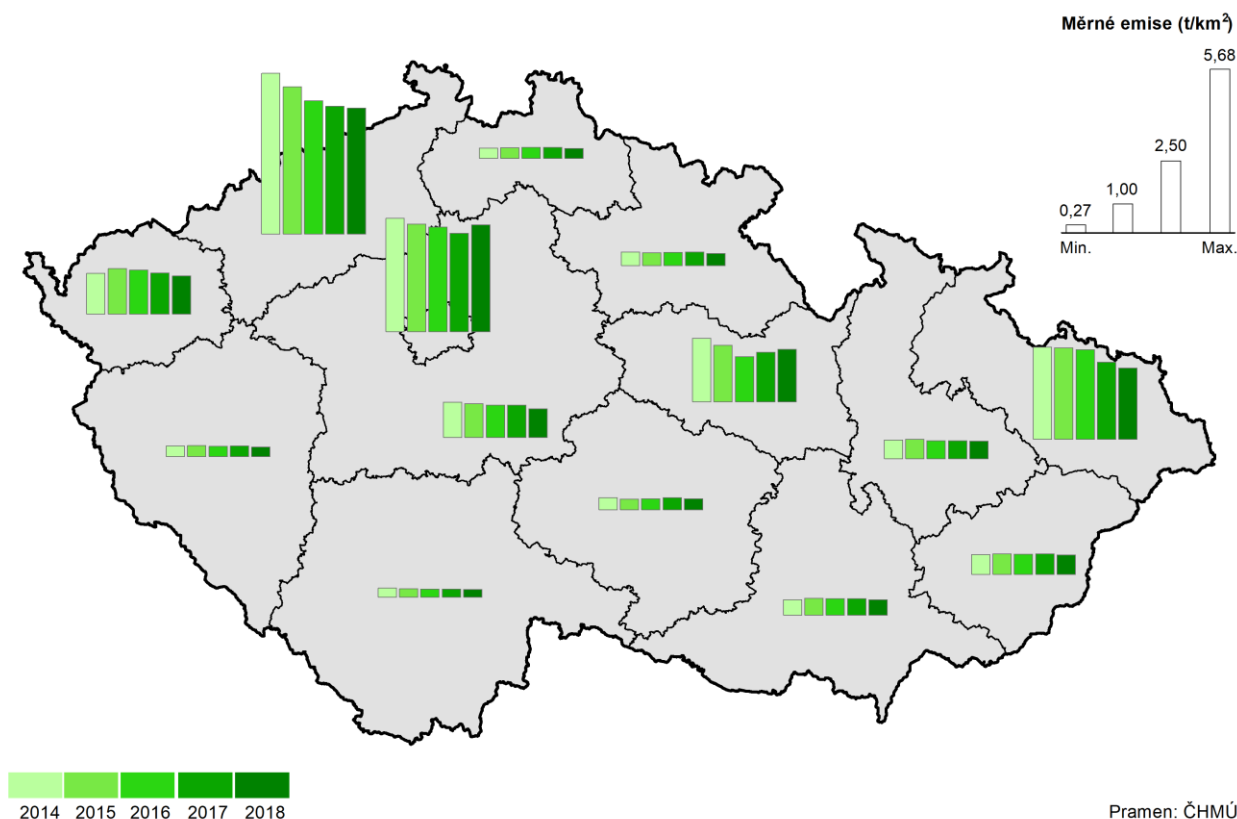
Šetrným hospodařením na zemědělské půdě i lesní půdě se zabývá ekologické zemědělství. Výměry půdy provozované na ekologických principech eviduje Ministerstvo zemědělství ČR. V roce 2019 bylo v Olomouckém kraji ekologicky ošetřováno 38 965 ha půdy a dalších 2 067 ha půdy se nacházelo ve fázi přechodného období. Celková výměra ekologicky obhospodařované půdy každoročně narůstá, oproti předchozímu roku vzrostla o 3,0 %.

Emise

Měrné emise znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší v kraji byly nižší než republikový průměr.

Podle dat Českého hydrometeorologického ústavu evidovaných v Registru emisí a stacionárních zdrojů (REZZO) bylo množství hlavních znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší v kraji menší než průměrné hodnoty zjištěné za celou republiku.

Emise oxidů dusíku (REZZO 1–3) v krajích v letech 2014 až 2018

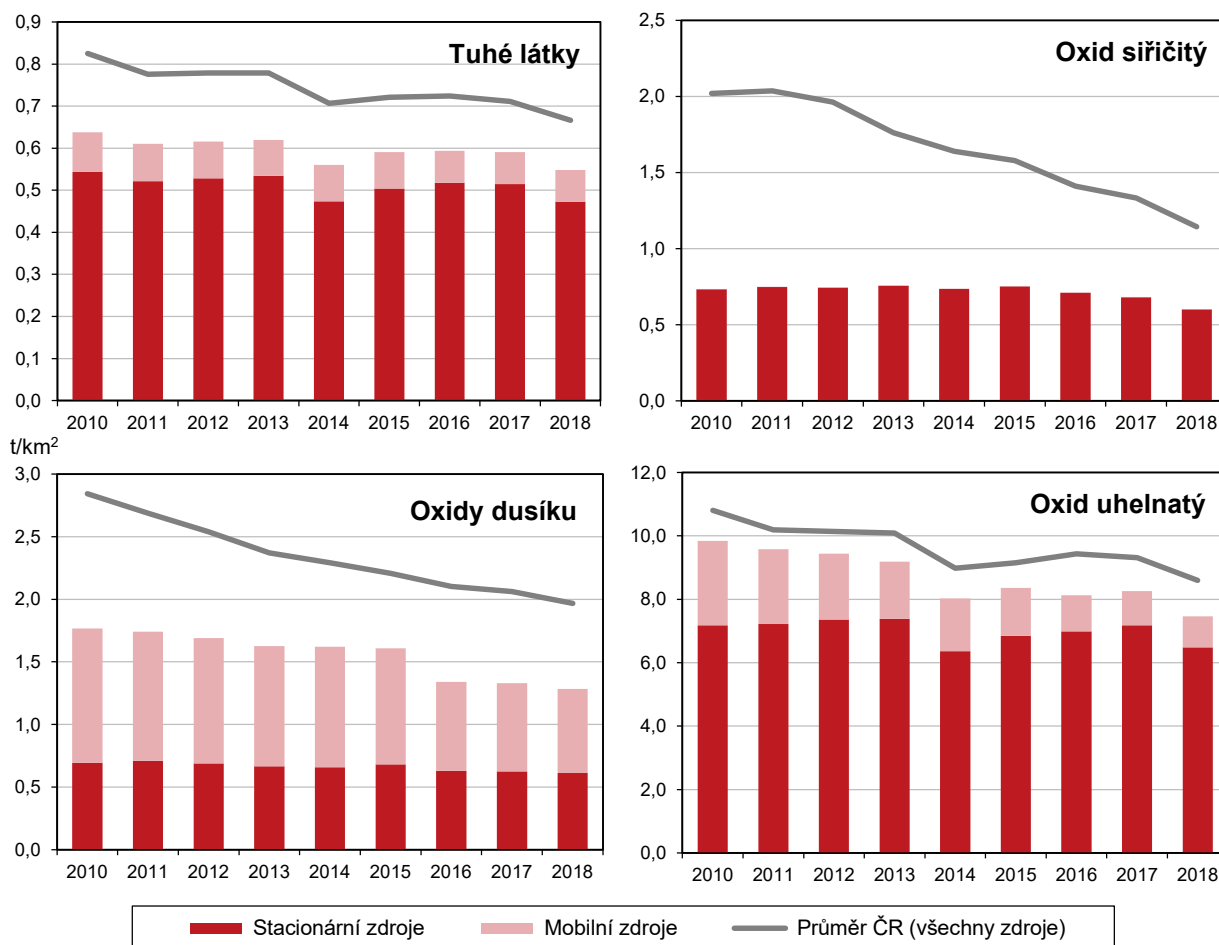

Poslední aktuální data za rok 2018 ukazují pokračující tendenci v poklesu všech sledovaných znečišťujících látek, které se uvolňují do ovzduší jak ze stacionárních

zdrojů, tak i u mobilních zdrojů znečišťování, zahrnujících silniční motorová vozidla, železniční kolejová vozidla, letadla apod.

Graf 4. 2 Měrné emise základních znečišťujících látek podle zdroje znečištění v Olomouckém kraji

Pramen: ČHMÚ

Emise tuhých znečišťujících látek se v kraji podařilo snížit na 2 889 tun v roce 2018, tj. na 0,55 t/km². Také emise oxidu siřičitého (SO₂) se snížily na 3 177 tun, tj. na 0,60 t/km². Pokles souvisel s opatřeními zavedenými při výrobě elektrické energie a k výši těchto emisí přispívají hlavně energetická odvětví a lokální vytápění. Oxidy dusíku (NO_x) také klesly na hodnotu 6 763 tun v roce 2018, tj. 1,28 t/km². Jejich další snižování závisí především na poklesu emisí v energetickém sektoru a u mobilních prostředků, které se podílejí na polovině emisí oxidu dusíku. Podařilo se snížit i emise oxidu uhelnatého (CO) v kraji na 39 347 tun v roce 2018, tj. 7,46 t/km². Hlavní prostor pro další snižování emisí oxidu uhelnatého je v oblasti lokálního vytápění.

Vodovody a kanalizace

Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů se zvýšil na 93,4 %.

V roce 2019 bylo v Olomouckém kraji zásobováno pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu 590,3 tis. obyvatel. Celkem bylo v krajských vodohospodářských zařízeních vyrobeno 28,7 mil. m³ pitné vody, z 91,6 % se jednalo o podzemní vodu. V mezikrajském srovnání byl podíl vody z podzemních zdrojů v Olomouckém kraji nejvyšší. Z tohoto množství vody představovaly ztráty v trubní síti 12,6 %.

Průměrná cena pitné vody se každoročně zvyšuje,

Spotřeba vody 84,3 l/os./den v kraji byla pod republikovým průměrem (90,6 l/os./den). Meziročně se průměrná spotřeba vody v krajských domácnostech zvýšila

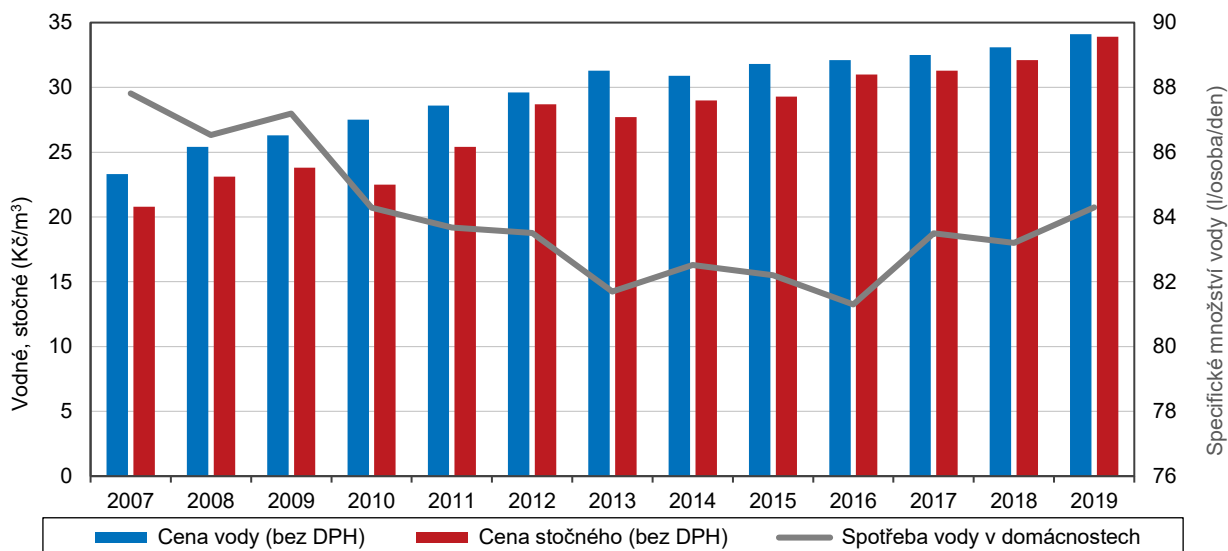

v roce 2019 dosáhla hodnoty 34,1 Kč/m³.

o 1,1 l/os./den. Nicméně ve srovnání se spotřebou vody v roce 2000 to bylo o 10,0 l/os./den méně. Oproti předchozímu roku se průměrná cena pitné vody zvýšila o 1 Kč/m³ na 34,1 Kč/m³ v roce 2019. V mezikrajském srovnání se jednalo o nejnižší cenu vodného. Republikový průměr činil 39,3 Kč/m³.

Graf 4. 3 Průměrná cena za 1 m³ fakturované vody, průměrná cena za 1 m³ odváděných odpadních vod a specifické množství vody fakturované domácnostem v Olomouckém kraji

Zdroj: ČSÚ

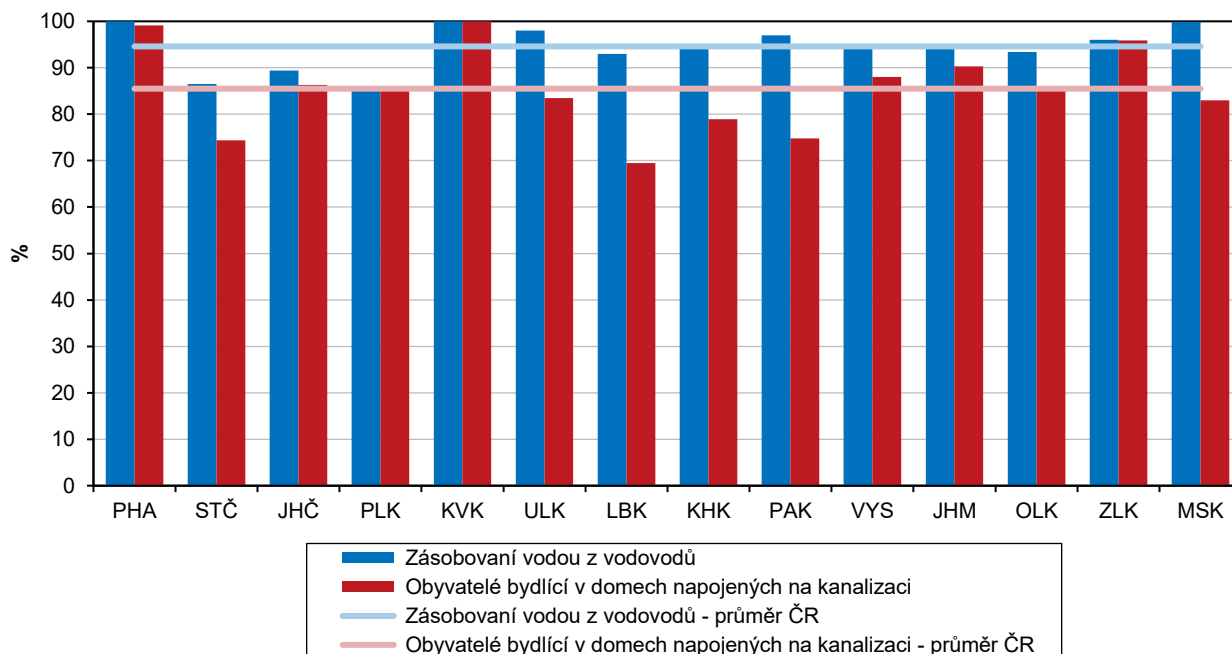

Z celkového počtu obyvatel kraje bylo 85,6 % obyvatel napojeno na kanalizaci pro veřejnou potřebu.

V domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu bydlelo v roce 2019 v kraji 541,1 tis. obyvatel, z tohoto počtu žilo 523,7 tis. osob v domech napojených na kanalizaci s čističkou odpadních vod. Délka kanalizační sítě v kraji činila 3 136 km s 113,9 tis. kanalizačních přípojek.

Graf 4. 4 Podíl obyvatel zásobovaných vodou a napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu podle krajů v roce 2019

Zdroj: ČSÚ

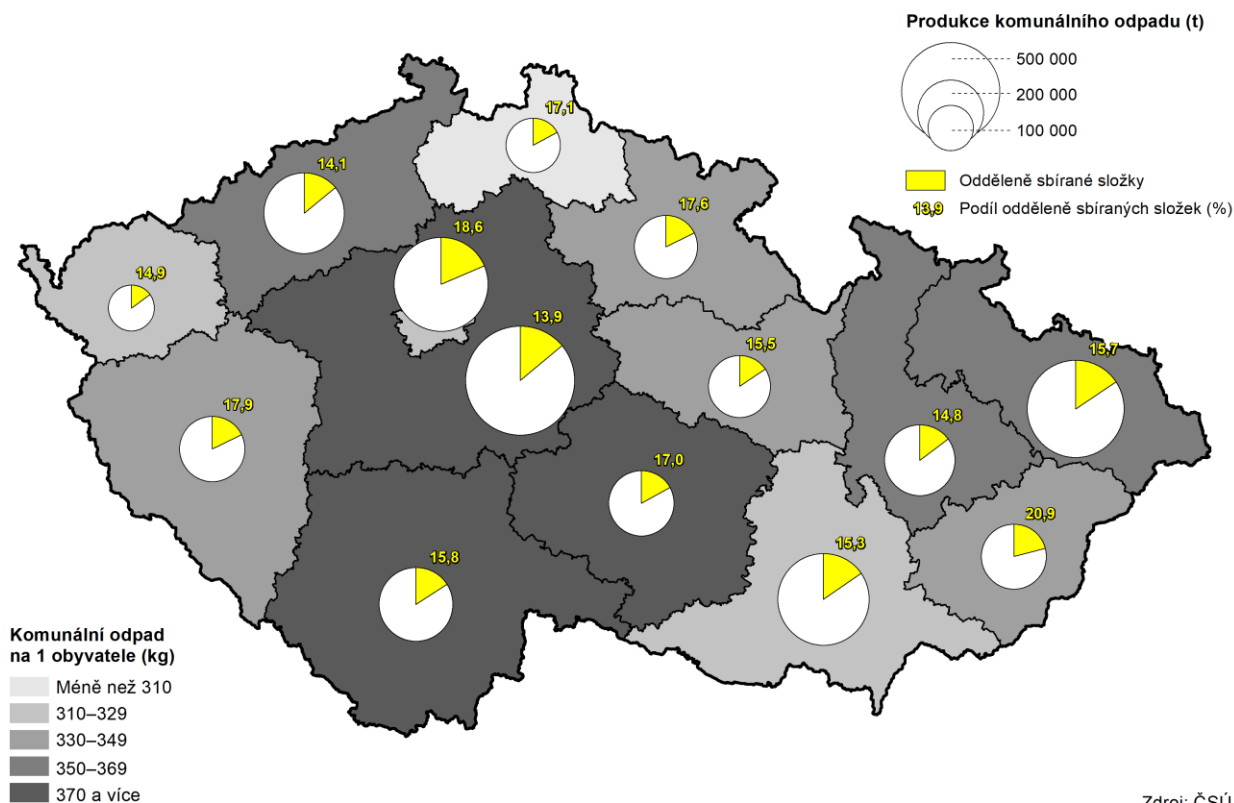
Cena stočného (bez DPH) činila v kraji 33,9 Kč/m³ a pohybovala se pod republikovým průměrem (34,7 Kč/m³). Ve srovnání s rokem 2018 vzrostla o 1,8 Kč/m³. V kraji bylo v provozu 177 čistíren odpadních vod. Podíl čištěných splaškových a průmyslových odpadních vod představoval 98,1 %.

Odpady

V roce 2018 bylo v kraji vyprodukováno 500 tis. tun stavebního odpadu.

Podle výsledků statistického šetření o produkci a nakládání s odpady v roce 2018 podniky se sídlem v kraji vyprodukovaly 857,9 tis. tun podnikových odpadů. Oproti předchozímu roku došlo k 41,9% nárůstu. Ten byl způsoben především více než 100% zvýšením vyprodukovaných odpadů v odvětví stavebnictví. Odpady ze stavebnictví tvořily více než polovinu podnikových odpadů (58,3 % z celkového množství podnikových odpadů), další čtvrtinu pak představovaly odpady z průmyslových odvětví (27,1 %). Přestože produkce podnikového odpadu zaznamenala meziročně vysoký nárůst, po přepočtu na 1 obyvatele kraje byla krajská hodnota (1 356 kg/obyvatele) pátou nejnižší v mezikrajském srovnání a byla pod republikovým průměrem (2 276 kg podnikového odpadu/obyvatele).

Komunální odpad v krajích v roce 2018

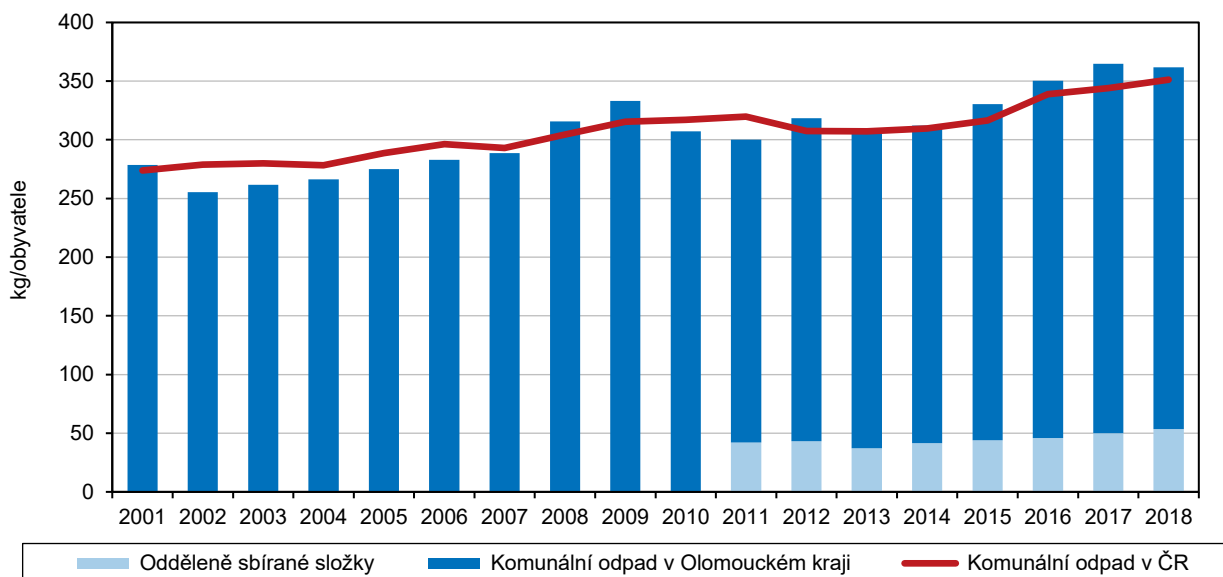
Zdroj: ČSÚ

V průměru každý obyvatel kraje vytřídil 53,6 kg recyklovatelných složek z komunálního odpadu.

Naopak pátý nejvyšší podíl mezi kraji zajistila Olomouckému kraji produkce komunálního odpadu. Přepočet na 1 obyvatele kraje v roce 2018 dosáhl 362 kg komunálního odpadu, zatímco republikový průměr činil 351 kg/obyvatele. Komunálního odpadu bylo v roce 2018 vyprodukováno 228,9 tis. t s meziročním poklesem o 0,9 %. Více než polovina komunálního odpadu byla získána běžným svozem (54,4 %). Rezervy má kraj v třídění odpadu. I když se každoročně zvyšuje množství odděleně sbíraných složek odpadu (33,9 tis. t), v celkové produkci komunálního odpadu představovalo 14,8 %, což byl třetí nejnižší podíl mezi kraji.

Graf 4. 5 Produkce komunálního odpadu v Olomouckém kraji

Zdroj: ČSÚ

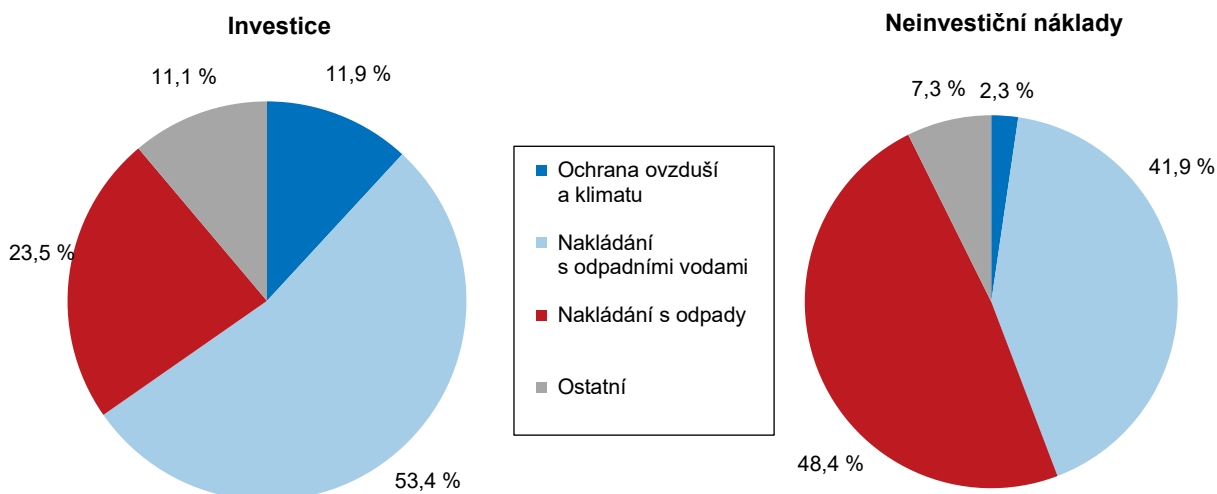
Výdaje na ochranu životního prostředí

Na ochranu životního prostředí vynaložili v letech 2014 až 2018 investoři z kraje 6,6 mld. Kč na investice a dalších 13,4 mld. Kč představovaly neinvestiční náklady.

Investoři z Olomouckého kraje vynaložili v roce 2018 na činnosti k ochraně životního prostředí 4 172 mil. Kč. Investice na pořízení dlouhodobého hmotného majetku na ochranu životního prostředí tvořili čtvrtinu z uvedené částky (28,0 %), většinu pak představovaly neinvestiční náklady zahrnující mzdové náklady, platby nájemného, energie a ostatní materiály a platby za služby spojené s ochranou životního prostředí.

Graf 4. 6 Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu v Olomouckém kraji (průměr let 2014–2018)

Zdroj: ČSÚ

Z celkové částky investic na ochranu životního prostředí (1 170 mil. Kč v roce 2018) největší část každoročně směřovala do oblasti nakládání s odpadními vodami (466 mil. Kč v roce 2018). Z neinvestičních nákladů (3 002 mil. Kč v roce 2018) zase byla

největší částka vynakládána do hospodaření s odpady (1 493 mil. Kč v roce 2018) následována výdaji na nakládání s odpadními vodami (1 137 mil. Kč v roce 2018).

V Olomouckém kraji bylo na ochranu životního prostředí za posledních 5 let investováno 11 mld. Kč.

Přímo na území Olomouckého kraje bylo podle posledních dostupných dat z roku 2018 investováno 1 201 mil. Kč na ochranu životního prostředí. I přes vysoké meziroční zvýšení investic na ochranu životního prostředí realizovaných v kraji (30,6 %) činil podíl těchto prostředků z celkové částky investované v České republice jen 3,9 %. Po přepočtu na 1 obyvatele dosáhla hodnota pořízených investic částky 1 899 Kč, což byla třetí nejnižší hodnota v mezikrajském srovnání.

Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2014 až 2018

